

รูปแบบการจัดสรุปผลการพัฒนางาน /แนวปฏิบัติที่ดี

ชื่อผลงาน จากห้องเรียนสู่พื้นที่ จากพี่สู่น้อง: สานโหนดเยาวชนเพื่อพัฒนาท้องถิ่น

ประเภทผลงาน

สายวิชาการ

สายสนับสนุน โปรระบุ

การพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ

การพัฒนางาน/กระบวนการ/R2R

การพัฒนางานห้องปฏิบัติการ

ประเภทการนำไปใช้ประโยชน์

นวัตกรรม

R2R

การพัฒนางาน/การลดขั้นตอน

ชื่อเจ้าของผลงาน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ปฐวี โชติอนันต์ ตำแหน่ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ หน่วยงาน คณะรัฐศาสตร์

1. บทคัดย่อ

นวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนในรายวิชา “โครงสร้างเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองอีสาน” ของคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ซึ่งพัฒนาเพื่อส่งเสริมบทบาทของเยาวชนในการเผชิญกับปัญหาภัยพิบัติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยใช้พื้นที่จริงเป็นฐานการเรียนรู้ ผ่านความร่วมมือกับ UNICEF Thailand และเทศบาลเมืองวารินชำราบ นักศึกษาได้เรียนรู้เชิงพื้นที่ วิเคราะห์ปัญหา และออกแบบข้อเสนอเชิงนโยบายร่วมกับชุมชน นอกจากนี้ ยังมีการจัดตั้ง “โหนดเยาวชน” และพัฒนาระบบพี่เลี้ยงเพื่อการเรียนรู้ข้ามรุ่น ผลการดำเนินการได้รับการสนับสนุนให้ขยายผลสู่มหาวิทยาลัยภูมิภาค 5 แห่ง และตอบสนองต่อเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ได้แก่ SDG 3, 4, 11, 13 และ 17 โดยเฉพาะในด้านสุขภาพ การศึกษาที่มีคุณภาพ การรับมือความเปลี่ยนแปลง และการสร้างความร่วมมือเชิงระบบ ระหว่างมหาวิทยาลัย เยาวชน และภาคีในพื้นที่

2. บทนำ

จากห้องเรียนสู่พื้นที่ จากพี่สู่น้อง: สานโหนดเยาวชนอีสานเพื่อพัฒนาท้องถิ่น

ท่ามกลางวิกฤตการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (climate change) ซึ่งส่งผลกระทบต่ออย่างรุนแรงต่อภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยเฉพาะปัญหาอุทกภัยที่เกิดขึ้นและรุนแรงขึ้น ส่งผลกระทบต่อสุขภาพ วิถีชีวิต และโครงสร้างพื้นฐานของชุมชน รายงานของ UNICEF Thailand (2565) ระบุว่าเยาวชนในจังหวัดอุบลราชธานีเป็น

กลุ่มที่เปราะบางที่สุดในประเทศ สถานการณ์นี้สะท้อนถึงความจำเป็นในการออกแบบกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้เยาวชนมีบทบาทเชิงรุกในการเผชิญกับวิกฤตในฐานะพลเมืองท้องถิ่น

การจัดการเรียนการสอนในรายวิชา “2301302-64 โครงสร้างเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองอีสาน” โดย ผศ.ปฐวี โชติอนันต์ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ได้พัฒนาแนวทางการเรียนรู้เชิงพื้นที่ ร่วมกับ UNICEF Thailand และเทศบาลเมืองวารินชำราบ โดยนำนักศึกษาลงพื้นที่สำรวจปัญหา ร่วมวิเคราะห์ข้อมูล และจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายด้านสุขภาวะและภัยพิบัติร่วมกับชุมชน (รูปที่ 1 พิธีลงนาม MOU ระหว่าง มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

และ UNICEF Thailand)

นวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนดังกล่าวยังได้พัฒนากลไกการเรียนรู้ข้ามรุ่นผ่านกลุ่ม “เยาวชนเพื่อการเปลี่ยนแปลง” ซึ่งทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงและกระบวนการในกิจกรรม Design Thinking ร่วมออกแบบแนวทางแก้ไข ปัญหา และนำเสนอข้อเสนอต่หน่วยงานท้องถิ่นและมหาวิทยาลัย

จากกระบวนการเรียนรู้ดังกล่าว ได้นำไปสู่การจัดตั้ง “โหนดเยาวชน” (Youth Node) ทำหน้าที่เป็นกลไกกลางในการเชื่อมโยงเยาวชน มหาวิทยาลัย และชุมชน ทั้งในประเด็นสุขภาวะ น้ำท่วม และการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ (Climate Change) พร้อมขยายผลสู่รายวิชา “1094101-67 มหาวิทยาลัยอุบลราชธานีกับชุมชน” สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 โดยรุ่นพี่ได้พานักศึกษาลงพื้นที่สำรวจข้อมูลภายใต้ความดูแลของอาจารย์ผู้สอน

(รูปที่ 2 ประชุม Kick Off เครือข่ายวิชาการและนักกฎหมาย

(รูปที่3 ถ่ายประสบการณ์การจัดการเรียนการสอนให้กับคณาจารย์

คณะ

วิทยาการและการประกอบการ ม.ทักษิณ)

ขับเคลื่อนกฎหมายและนโยบายหนุนเสริมการมีส่วนร่วมของเยาวชนในการขับเคลื่อนนโยบายสุขภาวะท้องถิ่น)

นอกจากนี้ ยังได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ในการขยายแนวทางการเรียนรู้ไปยังมหาวิทยาลัยภูมิภาคอีก 5 แห่ง โดยมีมหาวิทยาลัยอุบลราชธานีเป็นโหนดนำร่อง

3. วัตถุประสงค์

1. เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเยาวชนในการวิเคราะห์และเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาท้องถิ่น โดยเฉพาะปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (climate change) อุทกภัย และสุขภาวะชุมชน ผ่านกระบวนการเรียนรู้เชิงพื้นที่ในพื้นที่ภูมิภาคอีสาน

2. เพื่อพัฒนาและสนับสนุนกลุ่ม “พีเลียงเยาวชน” ในมหาวิทยาลัย ให้สามารถถ่ายทอดประสบการณ์ช่วยเหลือการเรียนรู้ของนักเรียนรุ่นน้อง และทำงานร่วมกับชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ
3. เพื่อจัดตั้งและพัฒนา “โหนดเยาวชน” (Youth Nodes) เป็นกลไกเชิงพื้นที่ในระดับมหาวิทยาลัย ที่เชื่อมโยงนักศึกษา คณาจารย์ ชุมชน และภาคีเครือข่าย เพื่อร่วมกันขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงในระดับพื้นที่
4. เพื่อสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยภูมิภาคอย่างน้อย 5 แห่ง โดยมหาวิทยาลัยอุบลราชธานีเป็นโหนดนำร่อง เพื่อร่วมกันพัฒนาเยาวชนให้เป็นพลเมืองที่มีศักยภาพในการร่วมขับเคลื่อนสังคมในยุคของวิกฤตสภาพภูมิอากาศ

4. วิธีการ/เครื่องมือในการจัดการเรียนการสอน

วิธีการและการดำเนินงาน

1. การบูรณาการประเด็นท้องถิ่นสู่รายวิชา โครงการเริ่มจากการบูรณาการปัญหาท้องถิ่น เช่น อุทกภัย สุขภาวะ และการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เข้ากับรายวิชา “โครงสร้างเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองอีสาน” โดยเน้นการเรียนรู้แบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและใช้พื้นที่จริงเป็นฐาน เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจโครงสร้างปัญหาและสามารถออกแบบข้อเสนอเชิงนโยบายร่วมกับชุมชน

2. การเสริมพลังด้วยพีเลียงเยาวชน (Peer Mentors)

(รูปที่ 4 แนะนำ รุ่นพี่ Mentors ประจำกลุ่ม)

(รูปที่ 5 แนะนำ รุ่นพี่ Mentors ประจำกลุ่ม)

นักศึกษารุ่นพี่ที่มีประสบการณ์จากรายวิชา ได้รับการอบรมโดย UNICEF Thailand เพื่อทำหน้าที่เป็นพีเลียงสนับสนุนการเรียนรู้ของรุ่นน้องทั้งในเชิงวิชาการและภาคสนาม

3. การเรียนรู้ภาคสนามร่วมกับชุมชน นักศึกษาร่วมกับพีเลียงลงพื้นที่ชุมชนที่ประสบปัญหาจริง เช่น น้ำท่วม และสุขภาวะไม่ดี โดยเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพและรับฟังข้อมูลจากเทศบาลเมืองวารินชำราบ เพื่อนำไปสู่การออกแบบนวัตกรรมหรือนโยบาย

(รูปที่ 6 Mentors นำรุ่นน้องลงพื้นที่)

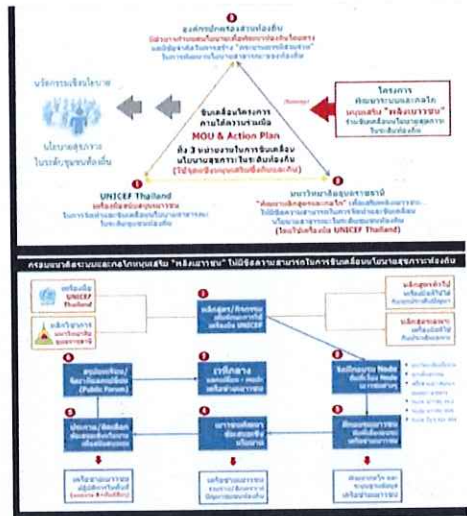

(รูปที่ 7 Mentor นำจัดกระบวนการ Design Thinking)

4. การจัดตั้ง “โหนดเยาวชน” (Youth Node) กลุ่มนักศึกษาได้ร่วมกันจัดตั้งโหนดเยาวชนในมหาวิทยาลัย ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางการวางแผนกิจกรรม การจัดการความรู้ และประสานความร่วมมือกับภาคีต่าง ๆ

5. การขยายผลสู่เครือข่ายระดับภูมิภาค มหาวิทยาลัยอุบลราชธานีทำหน้าที่โหนดนำร่องในการถ่ายทอดแนวทางไปยังมหาวิทยาลัยภูมิภาคอีก 5 แห่ง พร้อมจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของเยาวชนในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ

(รูปที่8: แผนภาพกระบวนการพัฒนาโหนดเยาวชน)

5. ผลการดำเนินงาน ประกอบด้วย

ผลการดำเนินงาน

การดำเนินโครงการ “จากห้องเรียนสู่พื้นที่ จากฟู้สู่น้อง: สานโหนดเยาวชนเพื่อพัฒนาท้องถิ่น” ได้ก่อให้เกิดผลลัพธ์ที่สำคัญทั้งในด้านการเรียนรู้ของเยาวชน การพัฒนาโครงสร้างสนับสนุน และการขยายผลสู่ระดับเครือข่ายและงานวิจัย ดังนี้:

1. เกิดระบบ “พี่เลี้ยงเยาวชน” นักศึกษารุ่นพี่จากคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงให้กับรุ่นน้องในการสำรวจ วิเคราะห์ และออกแบบข้อเสนอเชิงนโยบายร่วมกับชุมชน เสริมสร้างทักษะการทำงานข้ามรุ่นและการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม
2. จัดตั้ง “โหนดเยาวชน” (Youth Node) โหนดเยาวชนทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางการวางแผนกิจกรรม และประสานความร่วมมือของเยาวชนในพื้นที่ เช่น การจัดกิจกรรมให้ความรู้เรื่องการป้องกันภัยพิบัติผ่านสื่อสร้างสรรค์ในวัยเด็ก ร่วมกับเทศบาลเมืองวารินชำราบ
3. เกิดเครือข่ายเยาวชนระหว่างจังหวัด นวัตกรรมจัดการเรียนการสอนดังกล่าวก่อให้เกิดการขยายผลสู่มหาวิทยาลัยภูมิภาค 5 แห่ง เกิดเวทีแลกเปลี่ยนข้ามจังหวัด และวางแผนจัดตั้งโหนดเยาวชนในแต่ละพื้นที่เพื่อขับเคลื่อนประเด็น climate change และนโยบายสาธารณะ
4. เกิด MOU กับ UNICEF Thailand เพื่อสนับสนุนการส่งเสริมศักยภาพเยาวชนในระดับอุดมศึกษา และต่อยอดผลการดำเนินงานสู่การพัฒนา นโยบายที่เยาวชนมีส่วนร่วม
5. พัฒนาเป็นงานวิจัยและข้อเสนอเชิงนโยบาย องค์กรความรู้จากโครงการถูกพัฒนาสู่การสังเคราะห์งานวิจัย และจัดทำข้อเสนอเพื่อขยายโหนดเยาวชนสู่มหาวิทยาลัยอื่นในอนาคต

6. สรุป

นวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนในรายวิชา “โครงสร้างเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองอีสาน” มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี เป็นตัวอย่างของกระบวนการเรียนรู้เชิงพื้นที่ที่ส่งเสริมให้เยาวชนมีบทบาทในการแก้ไขปัญหาสาธารณะร่วมกับชุมชนในบริบทจริง ทั้งในประเด็นน้ำท่วม สุขภาวะ และ climate change กระบวนการนี้ นำไปสู่การจัดตั้ง “โหนดเยาวชน” เป็นกลไกกลางเชื่อมโยงมหาวิทยาลัย เยาวชน และภาคีในพื้นที่ พร้อมพัฒนาระบบที่เลี้ยงข้ามรุ่นเพื่อสืบทอดองค์ความรู้

การขยายรูปแบบการจัดการเรียนการสอนไปยังมหาวิทยาลัยภูมิภาคอีก 5 แห่ง สะท้อนศักยภาพของการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ระดับอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน กระบวนการทั้งหมดนี้ยังตอบสนองต่อเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) โดยเฉพาะด้านสุขภาพ การศึกษา เมืองยั่งยืน การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และการสร้างความร่วมมือเชิงระบบในระดับภูมิภาคต่อไป

ความเห็นจากหน่วยงาน

- เห็นชอบให้ส่งผลงานเข้าร่วมโครงการ
- ไม่เห็นชอบ

ลงนาม

(นางสาววิศรา ไกรวัฒน์พงศ์)

รองคณบดีฝ่ายวิชาการและพัฒนานักศึกษา

รักษาราชการแทนคณบดีคณะรัฐศาสตร์